

Mellanskog Härjedalen sbo
Ordförande Allan Blomkvist

allanblomkvist@gmail.com

Motion till Mellanskog Härjedalen sbo årsmöte 2026-02-24 i Tännäs, angående förslaget att avskaffa rätten till ersättning vid nekade avverkningstillstånd i fjällnära skog, och istället införa ett nytt inte rättssäkert begrepp "skogsmarksskyddsområden"

Skogsutredningen (SU 2025:93) föreslår att avskaffa den lagstadgade rätten till full ersättning (125 %) för skogsägare p.g.a. Skogsstyrelsens beslut att neka avverkningstillstånd i fjällnära skog. Utredaren föreslår också att det i stället införs ett nytt bristfälligt, oklart och oprövat begrepp "skogsmarksskyddsområden" utan att ens ange någon ersättningsnivå.

Gällande lagar, regler och praxis för ersättning vid nekade avverkningstillstånd

Gällande lagstiftning grundar sig på fem prejudicerande och vägledande domar i Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt den 12 maj 2022 (mål nr M 1729:19, M 1732:19, M 1734:19, M 1736:19 och M 1737:19) efter femåriga rättsprocesser i två instanser.

Jag har följt de fem målen väl, genom att noga läsa domarna och parternas inlagor, bevista syn av objekten i fält samt bevista domstolsförhandlingarna både i mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt och i mark. och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

I domarna i båda instanser konstateras att skogsbruk är pågående markanvändning på produktiv skogsmark även i fjällnära skog och att ersättning för nekade avverkningstillstånd enligt beslut i skogsvårdslagen (se utdrag nedan) ska utgå med full marknadsvärdeminskning plus ett påslag med 25 procent (125%). Detta på motsvarande sätt som avverkningsförbud vid beslut om bildande av naturreservat enligt miljöbalken, samt andra tvingande myndighetsbeslut att expropriera och avsevärt försvåra pågående markanvändning enligt expropriationslagen, t.ex. för vägar och industrier. Ytterst handlar det om grundlagens egendomsskydd för den enskilde medborgaren i Sverige, enligt Regeringsformen kap 2. §15: Skydd mot expropriation eller något annat sådant förfogande.

Av SVL 19 § Ersättning till följd av beslut enligt 18 §, framgår:

19 § Fastighetsägaren har rätt till ersättning på grund av beslut enligt 18 § eller 18 b § första stycket 1 som innebär att pågående markanvändning inom den berörda delen av en fastighet avsevärt försvåras.

Vid prövningen av rätten till ersättning avseende produktiv skogsmark i fjällnära skog ska pågående markanvändning presumeras vara skogsbruk, om marken inte används uteslutande för andra ändamål.

När det gäller rätten till ersättning tillämpas även 25 kap. 6 § och 31 kap. 2 §, 7 § första stycket första meningen, 8 § första meningen, 9, 12, 13, och 15 §§, 31 § tredje stycket och 33 § miljöbalken. En hänvisning i någon av dessa bestämmelser till 31 kap. 4 § miljöbalken ska anses som en hänvisning till 19 § första stycket denna lag." (mina understrykningar)

Min bestämda uppfattning är att ovanstående ersättningsregler för nekade avverkningstillstånd, fungerar väl, är rättssäkra, tydliga och förutsägbara. Detta utifrån bl.a. ett flertal egna och rågrannars erhållna ersättningar på 125 % av marknadsvärdet. Jag förmodar att alla fjällnära skogsägare som fått motsvarande ersättning har samma uppfattning och är nöjda.

Ur både ett skogsägareperspektiv och i synnerhet grundlagens egendomsskydd, med expropriationsrättsliga principer, saknas motiv att avskaffa eller ändra nuvarande ersättningsregler vid avsevärt försvärande av pågående markanvändning i fjällnära p.g.a. nekade avverkningstillstånd.

Skogsutredningens förslag om skogsmarksskyddsområden

Detta är en ny, föga rättssäker, otydlig och oprövad skyddsform, med stora brister och uppenbara risker för hur stor ersättning som kommer att utgå vid bildande av skogsmarksskyddsområden. I stället för den lagstadgade ersättningen på 125 % av marknadsvärdet vid nekade avverkningstillstånd som avskaffas, föreslås skogsägare få möjlighet kräva att Skogsstyrelsen bildar ett skogsmarksskyddsområde. Skogsutredaren ger dock inget förslag på ersättningsnivå. I sammanhanget nämns naturvårdsavtal där ersättningen idag är högst 60 % av marknadsvärdet.

Vid prövningen om bildande av skogsmarksskyddsområden ska Skogsstyrelsen ta hänsyn till befintliga restriktioner för skogsbruket samt andra motstående intressen t.ex. mineraler, vilket kan leda till en mer eller mindre stor reducering av ersättningen och i värsta fall kan ersättningen utebli helt. Hur blir det om skogsägaren först ansöker om avverkningstillstånd som nekas och sedan kräver bildande av skogsmarksskyddsområde. Hur mycket reduceras då ersättningen eller uteblir den helt och hållet? Det hela verkar ogenomtänkt och blir i så fall ett rättsosäkert moment 22.

I remissvar varnas för dessa brister och risker, se nästa avsnitt.

Man kan uppleva att skogsutredaren försöker kringgå grundlagens egendomsskydd och principen om full marknadsvärdeersättning vid tvingande beslut om expropriation eller något annat sådant förfogande som nekade avverkningstillstånd. Förslaget om skogsmarksskyddsområden i fjällnära skog är synnerligen anmärkningsvärt och mycket märkligt, finns det någon dold agenda?

Remissvar som avstyrker och är kritiska till förslaget om skogsmarksskyddsområden

Mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt samt Kammarkollegiet och Skogsstyrelsen som båda företrädde staten i de ovan nämnda fem ersättningsmålen, avstyrker skogsutredningens förslag om skogsmarksskyddsområden (jfr bilaga A, sid 4-5) vilket också görs av Naturvårdsverket och Länsstyrelsen Norrbotten. De motiv som anförs är att skogsutredningens förslag har brister, inte är tillräckligt utrett, saknar önskad tydlighet och inte bedömdes vara tillräckligt rättssäker, samt att det är olämpligt med ytterligare en skyddsform.

Skogsstyrelsen anser att markägare alltid bör vara tillförsäkrad ersättning om tillstånd till avverkning nekats med stöd av skogsvårdslagen och att den rätten inte bör avskaffas.

Skogsstyrelsen pekar också på den uppenbara risken för skogsägaren att ersättning helt kan utebli, vid myndighetens prövning av skogsmarksskyddsområden i förhållande till andra motstående markanvändningsintressen i fjällnära skog.

Sveriges Jordägareförbud ser mycket stora risker med detta förslag om det inte samtidigt säkerställs att markägaren alltid erhåller full ersättning enligt expropriationsrättsliga principer. Förbundet anser att nuvarande rätt till ersättning inte bör avskaffas förrän ett nytt system bevisligen ger minst likvärdigt eller starkare ersättningsskydd.

Norra Skog är tveksamma till att den nuvarande rätten till att ersättning vid nekat avverkningstillstånd avskaffas. Dagens system är rättssäkert och förutsebart: skogsägaren får en tydlig ersättningsrätt direkt när tillstånd nekats, och processen är relativt snabb. Ersättningsrätten i fjällnära skog får inte urholkas eller bli mer osäker än i dag.

Norra Skog lyfter fram att: I samband med beslut om områdesskydd enligt 7 kap. miljöbalken, ska vid den ekonomiska värderingen hänsyn tas till de restriktioner som eventuellt redan finns gällande den pågående markanvändningen till följd av beslut enligt skogsvårdslagen om nekat avverkningstillstånd i fjällnära skog. Skulle dessa regler tillämpas vid bildande av skogsmarksskyddsområden, kan de ekonomiska konsekvenserna bli förödande.

Bergvik Skog Öst framhåller att om skogsmarksskyddsområden införs ska markägare kunna kräva skyddsbildning med marknadsmässig ersättning och en marknadsvärdering som inte reduceras p.g.a. tidigare restriktioner.

Sveriges Allmänningsskogars Förbund understryker att äganderätten är grunden för allt brukande och förutsätter att full ekonomisk kompensation utgår vid intrång i pågående markanvändning, som måste ersättas till 125 % av marknadsvärdet, oavsett om det gäller fjällnära skog eller andra områden. Så länge ersättningsnivån är marknadsmässig, rättssäker och skyndsamt så är förbundet för ett införande av rätten att kräva att ett skogsmarksskyddsområde på berörd del av fastigheten när en ansökan om tillstånd till avverkning i fjällnära skog nekas (jfr bilaga A, sid 6).

Kungliga Skogs- och lantbruksakademin (KSLA) betonar att en eventuell förändring måste ersättas med att införa ett minst likvärdigt ersättningskydd och att den nya skyddsformen behöver utredas mer för att vara tydlig och rättssäker.

Skogssällskapet ser positivt på frågan att ta fram ett rättssäkert system för områdesskydd i fjällnära skog men ser att det är svårt att rekommendera en skyddsform som inte finns idag som skogsmarksskyddsområden.

Av remissvaren är det uppenbart att skogsutredarens förslag om skogsmarksskyddsområden har stora brister, inte är genomtänkt samt rättsosäkert. Det saknas också motiv för att avskaffa den rätts-säkra, tydliga och väl fungerade ersättningsrätten vid nekade avverkningstillstånd i fjällnära skog.

Summering

Sammantaget är förslaget om avskaffande av den lagstadgade och väl fungerande rätten till full ersättning vid nekade avverkningstillstånd i fjällnära skog och i stället införa en oprövad och oklar möjlighet att kräva bildande av skogsmarksskyddsområden, oseriöst och rättsosäkert. Förslaget bör inte genomföras.

Yrkanden

Jag yrkar:

- att Mellanskog lokalt och centralt, kraftfullt verkar för att förslaget att avskaffa den lagstadgade rätten till full ersättning (125%) vid nekade avverkningstillstånd och i stället införandet av skogsmarksskyddsområden i fjällnära skog, inte genomförs.
- att Mellanskog Härjedalen sbo antar min motion som sin egen och skickar den vidare till Mellanskogs föreningsstämma 2026,
- att Mellanskogs föreningsstämma antar motionen och skickar den vidare till LRF Skogsägarna,
- att Mellanskog skyndsamt tar kontakt direkt med Regeringskansliet och Landsbygdsminister Peter Kullgren, och tydligt framför vad som framgår och yrkas i motionen.

Med vänlig hälsning

Göran Lindberg

Mångårig Mellanskog medlem samt skogsägare inom och utom fjällnära skog i Härjedalen. Jägmästare och nu pensionär efter 38 tjänsteår vid Skogsstyrelsen i olika specialistbefattningar.

PS. Jag läste om sbo årsmötet den 24 februari 2026, i en annons i LAND Lantbruk med Skogsbruk nr 8, 12 februari 2026, som ankom till min bostad i Umeå den 13 februari 2026. DS.

Bilaga A - Remissvar på slutbetänkandet (SOU 2025-93) med utdrag från domstolar, myndigheter, organisationer och skogsföretag, rörande förslaget om skogsmarksskyddsområden

Mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt

”Regler rörande skogsmarksskyddsområden

I domstolens remissyttrande över delbetänkandet (SOU 2024:91) har domstolen avstyrkt förslaget om införande av skogsmarksskyddsområden. Domstolen gör inte nu någon annan bedömning och anser därmed inte heller att de följdändringar som föreslås i slutbetänkandet bör genomföras.”
(min understrykning)

Kammarkollegiet

”Vi avstyrker förslaget om att införa skogsmarksskyddsområden i fjällnära skog. I den delen hänvisar vi till vårt tidigare remissvar gällande delbetänkandet Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk (SOU 2024:91), ert dnr LI2024/0230 (se vidare bilaga 1). Vi anser att det saknas en bedömning av hur inrättandet av skogsmarksskyddsområden och den utökade möjligheten att vid ett senare tillfälle upphäva dessa ska hanteras i förhållande till bestämmelserna i jordförvärvslagen (1979:230)”. (min understrykning)

Skogsstyrelsen

”5.5 Inför skogsmarksskyddsområden i fjällnära skog

Skogsstyrelsen avstyrker förslaget om att rätten till ersättning vid nekat tillstånd för avverkning i fjällnära skog avskaffas och att det införs en rätt att kräva att ett skogsmarksskyddsområde bildas på berörd del av fastigheten när en ansökan om tillstånd till avverkning i fjällnära skog har nekats. Som en följd av detta avstyrks även förslaget om att ett nytt stycke införs i 7 kap. 11 § miljöbalken avseende beaktande av tidigare lämnad ersättning vid bildandet av ett skogsmarksskyddsområde.

Skogsstyrelsen avstyrker förslaget, huvudsakligen med hänvisning till vad som anfördes i myndighetens yttrande över skogsutredningens delbetänkande avseende skyldighet att inrätta ett skogsmarksskyddsområde och den där i föreslagna ersättningsrätten. Motiven var att utredningens förslag inte var tillräckligt utrett, saknade önskad tydlighet och inte bedömdes vara tillräckligt rättssäker. De brister Skogsstyrelsen beskrev i sitt yttrande rörande förslaget om införande av ett skogsmarksskyddsområde kvarstår även i utredningens slutbetänkande.

Skogsstyrelsen anser att markägare alltid bör vara tillförsäkrad ersättning om tillstånd till avverkning nekats med stöd av 18 § skogsvårdslagen. Om nuvarande ersättningsrätt vid nekat tillstånd avskaffas och ersätts av en möjlighet för markägare att kräva att ett skogsmarksskydd beslutas, finns en uppenbar risk att markägare i vissa fall helt kan gå miste om ersättning. Detta eftersom Skogsstyrelsen i vissa fall skulle vara förhindrad att besluta om ett skogsmarksskyddsområde med hänvisning till andra motstående intressen (exempelvis riksintresse för Försvarsmakten, rennärning och mineraler) som i det enskilda fallet vid en intresseavvägning enligt 7 kap. 25 § miljöbalken ska anses väga tyngre än den enskilde markägarens intresse och vilja av att bilda ett skogsmarksskyddsområde.

Skogsstyrelsen har dock tillsammans med Naturvårdsverket utformat en särskild variant av naturvårdsavtal, särskilt utformad för bevarande av skyddsvärd skogsmark ovan gränsen för fjällnära skog. Skogsstyrelsen bedömer att den nya avtalsformen kan bidra till ökade incitament för

markägare med skogsinnehav ovan den fjällnära gränsen att välja intresseanmälan för formellt skydd i stället för att ansöka om tillstånd till avverkning. Detta skulle, tillsammans med den föreslagna möjligheten för Skogsstyrelsen⁷ att besluta om större biotopskyddsområden, inledningsvis upp till 50 hektar, bättre bidra till bevarandet av fjällnära skogar med höga natur och kulturvärden, innebära en mer robust ersättningsrätt än förslaget om ett skogsmarksskyddsområde och slopad ersättningsrätt vid nekat tillstånd till avverkning samt även minska de administrativa utmaningarna för Skogsstyrelsen.” (mina understrykningar)

Naturvårdsverket

”5.5 Skogsmarksskyddsområden i fjällnära skog

Naturvårdsverket avstyrker förslaget om att införa den nya områdesskyddstypen ”skogsmarksskyddsområde” med hänvisning till att skyddsformen i fråga är olämpligt utformad.

Naturvårdsverket bedömer att förslaget till skyddsform avviker i grunden från vad lagstiftaren avsett med skyddsformen biotopskyddsområden då den innebär ett ensidigt krav från markägaren att skydd ska införas utan att staten kan göra vedertagen bedömning, prioritering och intresseavvägning. Den riskerar även att cementera en kostnadsdrivande flerstegsprocess med både beslut om avslag, beslut om ersättning och beslut om skydd i stället för den lösning med intresseanmälningar, större biotopskyddsområden och fjällskogsavtal som Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen har föreslagit.

I denna del hänvisar Naturvårdsverket också till myndighetens tidigare yttrande över utredarens delbetänkande, bl.a. kopplat till om ersättningen utgör ett otillåtet statsstöd och frågan om incitament för att inrätta ett naturvårdsavtal. (mina understrykningar)

Länsstyrelsen Norrbotten

”5.5 Inför skogsmarksskyddsområden i fjällnära skog

Förslaget om ersättning vid förbud mot avverkning tillstyrks. Det bör kompletteras med medel för ersättning. Länsstyrelsen anser inte att införandet av ytterligare en form för skydd av skog är lämpligt. Behovet av skydd kan uppfyllas av de befintliga skyddsformerna. Risken med att införa skogsmarksskyddsområden är att områdesskyddet styrs från att vara strategiskt till att bli händelsestyrt och utan hänsyn till långsiktig hållbarhet, biologisk mångfald och landskapsperspektivet. Anslagen som idag är avsatta för ersättning för nekat tillstånd inom fjällnära skog och för ersättning vid bildande av formellt skydd täcker inte det behov som finns för att ersätta de som lämnat in en intresseanmälan om formellt skydd. En stor andel av dessa ligger i fjällnära skog. Bristen på medel orsakar en ovisshet för den enskilda markägaren och en lång väntan om när ersättning kan betalas ut.” (min understrykning)

Sveriges Jordägareförbud

”4.5 Skogsmarksskyddsområden i fjällnära skog (5.5)

Utredningen föreslår att rätten till ersättning vid nekat tillstånd i fjällnära skog avskaffas och ersätts med en rätt att kräva att skogsmarksskyddsområde bildas. Förbundet ser mycket stora risker med detta förslag om det inte samtidigt säkerställs att markägaren alltid erhåller full ersättning enligt expropriationsrättsliga principer. Förbundet anser att:

- nuvarande rätt till ersättning inte bör avskaffas förrän ett nytt system bevisligen ger minst likvärdigt eller starkare ersättningskydd, (mina understrykningar)
- väntansavtal kan vara ett komplement, men inte ersätta en tydlig, lagstadgad rätt till ersättning,
- staten måste säkra organisatoriska och ekonomiska förutsättningar hos Skogsstyrelsen och andra myndigheter, så att områdesskydd kan beslutas skyndsamt när markägaren begär det.”

Sveriges Allmänningsskogars Förbund

"Skogsmarksskyddsområden i fjällnära skog

Så länge ersättningsnivån är marknadsmässig, rättssäker och skyndsam så är förbundet för ett införande av rätten att kräva att ett skogsmarksskyddsområde på berörd del av fastigheten när en ansökan om tillstånd till avverkning i fjällnära skog nekas.

Avslutning

Som aktiv skogsbrukare vill förbundet understryka att ägenderätten är grunden för allt brukande. Om samhället önskar att våra allmännings- och besparingsskogar ska tillhandahålla nyttigheter utöver den generella hänsynen –exempelvis ökade avsättningar förbiologisk mångfald, kol-inlagring eller sociala värden –förutsätter vi att full ekonomisk kompensation utgår. Intrång i pågående markanvändning måste ersättas till 125 % av marknadsvärdet, oavsett om det gäller fjällnära skog eller andra områden.

Detta måste också tas till federal nivå om EU:s lagstiftning bromsar eller omöjliggör vår verksamhet. Art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet har skapat stora problem, inte bara för förbundets medlemmar, utan för skogsägare över hela landet då pågående markanvändning hindras utan rätt till ersättning.

För att våra medlemmar ska kunna fortsätta leverera klimatnytta och råvara krävs att politiken litar på vår kompetens som skogsbrukare. Om samhället vill ha mer naturvård eller andra nyttigheter från våra marker utöver den generella hänsynen, måste principen vara att detta köps genom ersättning eller avtal, inte genom tvingande reglering utan kompensation. Oavsett på vilken nivå besluten tagits." (mina understrykningar)

KSLA - Kungliga Skogs- och lantbruksakademin

5.5. KSLA ser behovet av en förändring i frågan om att avskaffa ersättningsrätt vid nekat tillstånd för avverkning i fjällnära skog. I enlighet med akademins remissvar till Skogsutredningens delbetänkande anser KSLA dock att formen skogsmarksskyddsområden behöver utredas mer för att vara tydlig och rättssäker.

Vidare behöver Skogsstyrelsens organisatoriska och ekonomiska behov ses över. I annat fall riskerar skogsägaren att inte få ersättning vid nekat tillstånd för avverkning i fjällnära skog om det finns andra motstående intressen. I avvaktan på en sådan utredning/översyn kan väntansavtalet – väntan på att området blir ett formellt skydd – vara ett alternativ till ett skogsmarksskyddsområde. Det innebär sannolikt en större rättssäkerhet för skogsägare, ett bättre alternativ för att bevara fjällnära skogar med höga natur- och kulturvärden, samt en mindre administrativ börda för Skogsstyrelsen.

KSLA vill dock betona att en eventuell förändring måste ersättas med att införa ett minst likvärdigt ersättningsskydd." (mina understrykningar)

Bergvik Skog Öst

"5.5 Inför skogsmarksskyddsområden i fjällnära skog

Vi stödjer förslaget. Förutsägbara ersättningar minskar konflikter och ger utrymme för skräddarsydd naturvård utan att permanenta ekonomiska förluster. Om skydd införs ska markägare kunna kräva skyddsbildning med marknadsmässig ersättning.

Viktiga principer:

- Tidsatta handläggningsfrister för beslut om skydd/avtal.
- Marknadsvärdering som inte reduceras p.g.a. tidigare restriktioner och neutral Beskattning, inte beskattning som inkomst av näring." (mina understrykningar)

Skogssällskapet

”Skogssällskapet ser positivt på frågan att ta fram ett rättssäkert system för områdesskydd i fjällnära skog men ser att det är svårt att rekommendera en skyddsform som inte finns idag Skogsmarks-skyddsområde.” (min understrykning)

Norra Skog

”5.5 Inför skogsmarksskyddsområden i fjällnära skog

Rätten till ersättning vid nekat tillstånd för avverkning i fjällnära skog avskaffas. I stället införs en rätt att kräva att ett skogsmarksskyddsområde bildas på berörd del av fastigheten när en ansökan om tillstånd till avverkning i fjällnära skog har nekats. Incitamenten för staten och markägaren att i stället ingå ett naturvårdsavtal anpassat för den enskilda situationen bör genom denna ändring också öka.

I samband med beslut om områdesskydd enligt 7 kap. miljöbalken, ska vid den ekonomiska värderingen hänsyn tas till de restriktioner som eventuellt redan finns gällande den pågående markanvändningen till följd av beslut enligt skogsvårdslagen om nekat avverkningstillstånd i fjällnära skog.

Norra Skog ser positivt på utredningens ambition att införa skogsmarksskyddsområden i fjällnära skog, särskilt eftersom en tydligare skyddsform skulle kunna bidra till bättre statistik, ökad transparens och starkare rapportering av skyddad skog i ett EU-perspektiv. Samtidigt är vi tveksamma till att den nuvarande rätten till att ersättning vid nekat avverkningstillstånd avskaffas. Dagens system är rättssäkert och förutsebart: skogsägaren får en tydlig ersättningsrätt direkt när tillstånd nekas, och processen är relativt snabb. Vi förstår tanken att ett skogsmarksskyddsområde skulle ge staten och markägaren bättre incitament att ingå naturvårdsavtal och göra skyddet mer synligt i statistiken, men vi ser en betydande risk att ersättningen i praktiken blir beroende av länsstyrelsernas budgetläge och därmed dröjer under många år, så som ofta sker vid reservatsbildning i dag. För att modellen ska vara acceptabel måste det säkerställas att bildande av skogsmarksskyddsområde sker skyndsamt och att ersättningen är rättssäker, fullt finansierad och inte konkurrerar med befintliga skyddsbudgetar. Ersättningsrätten i fjällnära skog får inte urholkas eller bli mer osäker än i dag, då detta skulle undergräva markägarnas förtroende för skyddssystemet. Norra Skog efterfrågar därför ett tydligt förtydligande av hur staten avser att garantera snabb handläggning, stabil finansiering och en fortsatt klar ersättningsrätt inom den nya skyddsformen.” (mina understrykningar)